

gleði fyrri búfólkin.

Martín tósaði mest um menningartarnaði í skúlahöpi. Hann segði, at fyrrverandi skúlastjóri á Tvøroyri, Elgerda Jacobsen, í bók síni Skúlskapur í Fróðbiar Sókn, nevni, at í tretíuárum vóru skipaðir serligir skúlaflokkar fyrri seinmentum næmingum. Tað visti seg tó, at nóg forældur vóru ímóti hesi skipan, børnini vóru kallað sabbbar. Tí varð henda skipanin avtikin avir, men seinni var so farið undir at geva ávísing næmingum serundirvísing á tann hátt, at teir vóru tiknir úr skúla-flokkunum og í onnur holi ávísar tamar.

Martín fróðst um, at í dag var ikki neyðugt at senda menningartarnaði av landinum, somikið nóg er stóðan broytt í dag.

Í sekkstárum var ein ráðgevi í serundirvísing settur at ferðast runt til skúla-arnar í landinum at ráðgeva. Í dag eru fleiri ráðgevarar, eisini er sernámsfróðiliga ráðgevingin sett á stovn við egnari peningajáttan, og skúlin á Tróðni í Havn kann taka móti næmingum og ráðgeva. Í flestu økjum í landinum eru serlærarar, sum ráðgeva lærarunum, á Tvøroyri er tó ongin serlærari í løtuni, ístaðin hevur skúlin ein bólk av lærarum, sum samarbeiðir um teir næmingar, sum hava brúk fyrri serstøkum stuði. Martín sigur, at fitt av tíming verða játtaðir til næmingar við serligum tørv, men lættari er tó at fáa eyka tímar til næmingar, sum hava eitt beinleiðis brek, enn til næmingar sum eru lættari tarnaðir.

Martín sigur, at størsta broytingin viðvíkjandi menningartarnaðum í dag, er broytingin í hugburði. Tað sýnist sum flest øll í dag góðtaka, at tey, sum hava brúk fyrri eyka stuði fáa hann. Hesari broytingini metir Martín Eidesgaard, at Javni eigur stóran heiður av. Í dag verður arbeitt við uppskoti til nýggja fólka-skúla, har høvudscentur verður lagdur á, at skúlin skal verða fyrri øll. Miðað verður ímóti at fáa allar næmingar við í øllum.

Martín sigur, at í dag bjóðar skúlin brekaðum næmingum tað sama sum øllum næmingum treytað av neyðugu játtanunum, men ikki er altíð lætt, tí tað almenna skal alt gerast biligari. Martín metir, at í summum førum er serráðgevingin ofta ein ráðgevi á pappírnum, betri hevur verið við konkretum ráðum við stóði í tí einstaka næminginum.

Martín endaði við at siga, at skúlin lærir seg at taka ímóti øllum næmingum og loysa teir trupulleikar sum eru.

Siggi veruleikan í eyguni

Síðani hevði Anna Elisabeth Strøm aftur orðið.

Hon byrjaði við hesum orðunum: «Í dag hava vit eina vælfungerandi og sjálvbjargna 9 ára gamla

dóttir, ið eg havi hug at kalla lættari menningartarnað.

Vit áttu somu dóttir fyrri 6-7 árum síðani, ið vit ikki droymdu um, kundi feila nakað slíkt – slíkt, ið ein heldur kann henda fyrri grannan, ján, men ongantíð fyrri ein sjálvan.»

Anna Elisabeth segði, at onki sjónligt var at siggja á Duritu sum nýføðingi, ivin kom sníkjandi so líðandi, tí gentan tósaði ikki sum javnaldrarnir og hevði lagnan atburð í ávísingum.

Anna Elisabeth segði, at hvørki petagókar ella læknar høvdu nakað at siga um Duritu, og tí slógu tey seg sum foreldur til tols við, at alt fór at laga seg, og ikki fyrr enn dóttirin var 5 1/2 ár fingur tey eina diagnosu upp á, hvat bagdi gentuni.

Tá ið dóttirin var 4 ára gomul kom uppá tal at fáa stuðulsfólk til hana, men kortini tók tað eitt ár, áðrenn stuðulin var játtaður.

Anna Elisabeth sigur, at tað sum er av størsta týdningi hjá foreldrum at menningartarnaðum er at siggja veruleikan, sum hann er, at góðtaka barnið. Fyrst tá kanst tú veruliga hjálpa barninum.

Víðari sigur Anna Elisabeth at tey vóru í stórum iva, tá ið dóttirin skuldi í skúla. Skúli hon í vanligan skúla í Vági ella skuldi øll familjan – mamma, pápi og 4 børn – flyta til Havnar. Júst tær umstøðurnar, at familjan er so stór, vóru avgerandi fyrri, at avgerð varð tikin at lata gentuna í vanligan fólka-skúla. – Hesa avgerðina hava vit ikki iðrað okkum um eina løtu, sigur Anna Elisabeth. Gentan fekk stuðulslærara til nærum allar tímarnar í skúlanum, samstundis sum hon hevði 10 tímar um vikuna í Stuðulstovu í Vági. Anna Elisabeth sigur, at út frá egnum royndum kann hon siga, at skúlin avgjørt er á rættari leið at taka hond um næmingar við serligum tørv.

Anna Elisabeth endaði við at minna á fróððanarskúla. Hon sigur, at orðafellið um krákuna sum líkast best á unga sín, fer altíð at vera galdandi, og tí er neyðugt at onnur, sum siggja at okkurt er áfátt tala at.

Aftaná Onnu Elisabeth las 9 ára gamla Durita eina yrking upp úr yrkingasavni- num Fugl uden vinger.

Ein maktfaktor

Palli Jacobsen, leiðari á varda verkstaðnum í Vági, tósaði um tað stóra arbeiddi, sum Javni hevur gjørt hesi 25 árin, felagsskapurin hevur virkað. Í dag er felagsskapurin ein maktfaktor við eina ógvuliga sterkari forkvinnu, sum eisini er virkin og hevur ávirkanuttan fyrri Føroyar. Tað almenna hevur eisini sannað, at serkunnleikin er savnaður innan felagsskapin og brúkar hann.

Palli Jacobsen, sum er valdur í nevndina í NFBU, norðurlenska felagsskapurin evnaveikum at bata, hevur nýliga verið á fundi í

Finnlandi. Hann segði, at hann var ovfarin at siggja, hvussu serstøft felagsskapurin arbeiddi, og hvussu stóra ávirkan hann hevði langt inni í E.S. londini og á Balkan.

Egnar avgerðir

Annika Johannesen, leiðari av nýggja sambylinum í Vági, greiddi frá, at nú vóru fyrstu búfólkin flutt í sambylið. Tey komu fyrst, so tey kundu taka ímóti starvsfólkunum, tá ið tey komu til arbeiddi. Sambylið er ikki ein stovnur, segði Annika, tey fólk sum búgva har, skulu klára seg rættiliga væl sjálvi. Tey eru pensionistar við sálárligum ella líkamligum breki, men sum hava tørv á hjálpi í dagligdegnum.

Búfólkin gera av, hvat starvsfólkini skulu gera. Tey hava leigusáttmála við landsstjórn, betala sína egna húsaleigu av pensiónini. Tað er av alstórum týdningi, at búfólkin taka sínar egna avgerðir. – Hvør lítill avgerð førir til eina størri, segði Annika. Húsafundur eru regluliga, har reglur fyrri sambylinum verða viðtøknar, og tósað verður eisini um, um reglur verða brot- nar.

Annika endaði við eina áheitan á Javna um at arbeiða fyrri, at fleiri slík hús komu í Suðuroynni.

Fluttur til Danmarkar, men vit vistu einki

Høvuðsevnini í kjakinum aftaná framløgurnar vóru fróððanarskúla og happing.

Emily Berg segði, at hon hevði nakrar viðmerkingar til fróððanarskúla. Sonur hennara, sum var føddur í 1965, fekk onga diagnosu setta, fyrr enn hann var 20 ára gamal. Hon greiddi eisini frá, at hann sum eitt ára gamal varð innlagdur á sjúkrahúsinum á Tvøroyri til kanningar. Haðani var hann fluttur til Havnar, har hann var í 14 dagar. Síðani var hann fluttur til Danmarkar, uttan at tey sum foreldur vóru spurð. Tey fingur ikki at vita, at hann var farin av landinum, fyrr enn eina viku aftaná.

Útlitini ikki góð

Magnus Hansen, serlærari í sunnaru helvt av Suðuroynni, segði, at hóast nóg framstig vóru hend síðstu árin teimum menningartarnaði at bata, so vóru útlitini ikki góð innan skúla-verkið. Har eru tímarnar bara minkaðir. Magnus fróðst um, at í Vági er ein stuðulstova komin. Hetta hevur ført við sær, at nógv børn kunnu fáa hjálpa á staðnum og hava ikki fyrri neyðini at verða send til Havnar.

Anna Elisabeth Strøm tók undir við Magnusi í, at tað var gott, at nú slapst ofta undan at senda sønnini til Havnar til kanningar. – Tað sigur seg sjálvt, at 1-2 vikur til kanningar í Havnini, kunnu ikki geva tað sama, sum ein reglulig kanning á staðnum. Hon vildi ynskja at Stuðulstovan fekk sína egna peningajáttan, tí í

løtuni verður hon bara ríkin av góðvilja frá ymskum partum.

Jógvan Krosslág, býráðsformaður í Vági, segði, at í Vági vóru nógvt tiltøk nú til frama fyrri tey menningartarnaði. Har er verkstaðurin á Bakka, bústovnurin hjá Ingvarð, nýggja sambylið og Stuðulstovan. Jógvan segði, at gomlu læknahúsin í Vági, sum Stuðulstovan í dag er í, vóru so illa farin, og tí var betur at gera tey í stand, so dagrøktin og stuðulsfólk í Vági høvdu eitt tilhaldsstað.

Herger Nielsen, skúlaleiðari á Leiti, segði, at tað mesta sum var ført fram henda dagin, vóru sósíkinssøgur. Hann hevði tó eina søgu, sum ikki var ein sósíkinssøga. Hann segði, at á Leiti var ein røslutarnaður næmingur, sum ikki sjálfur kann ganga inn í skúlan. Nú hevur hann verið í skúlanum har í nærum eitt ár, og enn er einki gjørt til at bæta um viðurskittini uttanfyrri skúlan. Tí mega foreldrini hvønn dag bera næmingin inn í skúlan, og hetta er eingin varandi loysa.

Maud Benjardøgg, serlærari í sunnaru helvt av Suðuroynni, segði, at vit máttu hava í huga, at øll menningartarnaði hava ein møguleika at mennast. Hon fróðst um samarbeiðið við Stuðulstovu og vónaði, at tað fór at halda fram.

Johannes Enni, lærari á Tvøroyri, segði, at hann kundi ikki so nógvt til næmingar við serligum breki, hann hevði mest fingist við børn sum vóru kallað orðblind. Hann fróðst um, hvussu góður fundurin hevði verið. – Er hetta stóð, so er ljós fyrri framman. Hetta ber boðum, at hugburðurin er broyttur, men kortini skulu vit minnast til, at happing enn fer fram bæði í skúlanum og uttan fyrri.

Johannes Enni endaði við at mæla øllum til at lesa bókina um Dagtór, sum Hanus Samuelsen hevur týtt úr norskm eftir Tordis Ørjasæter.

Annika Johannesen segði, at tú er ímyndin av tí arbeiddinum, tú hevur. Tú eigur at vera fyrmyndin. Tí eigur tú at hugsa um tíni orð, so tey ikki kunnu elva tí happing.

Karin Strøm segði, at ofta verður mest tósað um happing í skúlanum ella millum børn, men tey vaksnu eru ikki altíð ov góð. Karin legði dent á, hvussu neyðugt tað var at taka happing sera álvarsamt.

Tú verður harður

Kjartan Strøm segði, at tað var ilt at meta um, hvat orsökina var til, at børn vóru happað. Hann segði, at hann varð ofta happaður í skúlanum. Hann hevði einki sjónligt brek, kanska tað einasta var, at hann hevði ongan pápa. Kjartan vísti eisini á, hvussu tann happaði verður, fyrri at yvirliva happingina. – Tú

verður harður – vísir ikki kenslur tinar. Kjartan vísti eisini á, at tað vóru ikki bara børn, sum happaði onnur børn, eisini lærarar kundu verða so bondskir í orðalag, at hetta kundi kallast happing. Kjartan helt, at alt hetta var heilt óðrvisi í dag.

Karin Strøm segði, at ein rithøvundur hevur sagt, at børn »vinda flaggið á stong», tá ið nakað er galið. Tað er vert at leggja til merkis teknini.

Maud Benjardøgg segði, at í dag eru tey brekaði ein natúrligur partur av samfelagnum. Tí verða tey ikki happað, ið hvussu so er ikki í størri mun enn øll onnur. Við at ganga í vanligan fólka-skúla fáa tey brekaði eisini betri møguleika fyrri sósíalari samveru.

Karolina Enni, Tvøroyri, sum var orðstýrari á fundinum, segði, at tað var av alstórum týdningi, at foreldur fortaldi sínum børnum um,

at onnur fólk kunnu hava brek. Lera tey at kenna, og læra børnini at umganga fólk við breki.

Otto West í Hvalba, sum spældi við í tónleikabólkinum, sum undirhelt í stæðinum setti spurnartekin við, nær fólk vóru menningartarnaði. Summi eru menningartarnaði á einum øki, onnur á einum øðrum. Øll hava síni brek. Otto helt, at tað var stórir munur á, at fólk vóru ikki so illa happaði í dag sum fyrri nøkrum árum síðani.

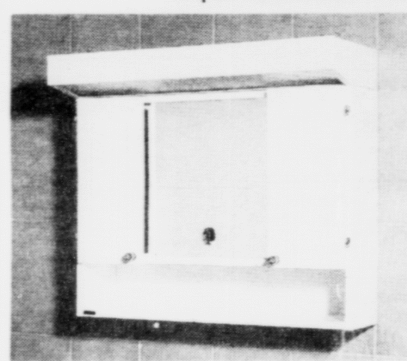
Síðani var val av umboðsnevnd. Anna Elisabeth Strøm og Marita Gudmundsson, sum frammanundan hava sitað í nevndini, tóku við aftur vali, meðan Emily Berg segði seg frá. Í hennara stað var Sólmai í Lágabø vald.

Fundurinn endaði við, at Anna Elisabeth las yrkingina vælkominn til Holland.

Vit hava ALT til BAÐIRÚMIÐ

– t.d. stórt úrval av baðirúms-skápum frá

HABA

»Silvia«: B 90 / H 69 / D 15

RÖTTU PRÍSIR & BESTA DYGD

Øll við spegilshurðum uttan/innan og í ervaljósinum, sum fæst til øll skápini, 110/220 V við jørð.

Vitjð framsýning okkara á Hálsi ella ringið og fáid tilfar sendandi

SK Svend Krosstein
Falkavegur - Tlf. 14600

VHS
Alt tilfar til VATN HITAVEIK SANITET

Fundur um kommunuskipan

verður í
hølnum hjá Føroya
Arbeidarafelag
leygardagin 27. apríl kl. 10.00

Javnaðarflokkurin